

Yttrande över betänkande SOU 2021:81 En säker tillgång till dricksvatten av god kvalitet

Er beteckning: N2021/02620

Sammanfattning

Utredaren bedöms ha gjort ett mycket bra arbete. I likhet med utredaren så ser Länsstyrelsen kopplingen mellan det nya dricksvattendirektivet och EU:s ramdirektiv för vatten ("vattendirektivet").

Länsstyrelsen Skåne har prioriterat att läsa de delar av utredningen som bedöms särskilt påverka myndighetens uppdrag. Det innebär att yttrandet huvudsakligen fokuserar på riskbedömning och -hantering i tillrinningsområden för uttagspunkter för dricksvatten, samt system för rapportering. Synpunkter framförs på de kapitel av utredningen som anges nedan. Övriga, icke kommenterade kapitel har vi inga synpunkter på.

10 Riskbaserad metod för dricksvattensäkerhet

En riskbaserad bedömningsmetod för dricksvattentäkter uppfattas vara ett krav enligt EU:s dricksvattendirektiv som måste införlivas i svensk lagstiftning. Synpunkterna nedan ifrågasätter därför inte att detta ska göras.

10.2 Tillrinningsområden avseende uttagspunkter för dricksvatten

Länsstyrelsen Skåne tillstyrker utredningens bedömning att arbetet med avgränsningen av tillrinningsområden till dricksvattentäkter ska göras av vattenmyndigheterna inom vattenförvaltningen.

Länsstyrelsen Skåne har dock följande synpunkter:

Riskbedömningen som föreslås införas genom reglering i 7a kap 1-6 §§ vattenförvaltningsförordningen innebär en stor arbetsinsats för vattenmyndigheterna, och i förlängningen Länsstyrelsernas beredningssekretariat som brukar bistå vattenmyndigheterna i vattenförvaltningsarbetet och genomför detta arbete i praktiken. Utredningen har uppskattat att arbetet kräver en extra årsarbetskraft för varje beredningssekretariat. Länsstyrelsen Skåne instämmer i den bedömningen.

Identifierade vattenförekomster, särskilt då de som pekats ut som dricksvattenförekomster enligt vattendirektivets artikel 7, bedöms kunna utgöra en utgångspunkt för identifiering och avgränsning av tillrinningsområden. Avgränsningen av tillrinningsområdena kräver dock detaljerade kunskaper om uttagsbrunnarna för dricksvatten samt geologiska och hydrologiska förhållanden (t ex grundvattenströmning). Utredningen föreslår att det ska ligga på vattenmyndigheterna att avgränsa tillrinningsområdena för vattentäkter. Länsstyrelsen anser att det kommer behövas hjälp från SGU, SMHI och dricksvattenproducenterna i detta arbete. För expertmyndigheternas arbete med detta kommer det sannolikt att krävas utökande resurser för att tidsramarna för genomförande ska kunna upprätthållas.

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att det ska finnas möjlighet att kunna bedöma flera tillrinningsområden tillsammans, om det anses lämpligt av den behöriga myndigheten, när det till exempel finns flera uttagpunkter med likartade förhållanden i ett och samma avrinningsområde.

Den riskbaserade metoden kräver ytterligare övervakning utöver det som redan krävs enligt vattendirektivet. Länsstyrelsen Skåne instämmer i utredningens bedömning att denna övervakning i möjligaste mån bör samordnas med den övervakning som krävs enligt vattendirektivet för att hålla kostnader och resursåtgången på en rimlig nivå. Kraven på övervakning enligt vattendirektivet överstiger redan idag de befintliga resurserna, och det har visat sig vara svårt att hitta representativa provtagningsplatser. Det behövs mer resurser både för nationell och regional övervakning för att övervakningen ska kunna uppfylla kraven enligt både vattendirektivet och dricksvattendirektivet.

10.3 Råvattenkontrollen

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag att det införs en skyldighet för verksamhetsutövare som producerar dricksvatten att lämna in framtagna information om råvattnet till en central myndighet. SGU Vattentäcksarkiv är idag en viktig informationskälla för Länsstyrelsen i arbetet med riskbedömning och statusklassningen av grundvattenförekomster i vattenförvaltningsarbetet. Länsstyrelsen vill framhäva vikten av att en sådan databas finns, och att vattenproducenterna bör ha krav på sig att rapportera in sina råvattenkontroller i den. *Resonemanget kring detta utvecklas även under rubriken 18 System för rapportering.*

Utredningen konstaterar att det för vattenmyndigheternas arbete kan krävas provtagning utöver den som följer av dricksvattenproducenternas ansvar, men att det ligger utanför utredningens uppdrag att utreda hur tillräcklig miljöövervakning inom vattenförvaltningen uppnås. Länsstyrelsen Skåne anser att frågan

behöver utredas vidare. Ansvarsfördelningen behöver förtydligas, samt hur ett ökat övervakningsbehov ska finansieras och av vem.

13 Vattenläckage

Länsstyrelsen Skåne tillstyrker en ändring av lagen om allmänna vattentjänster som förtydligar att den allmänna VA-anläggningen ska underhållas löpande. Det är viktigt att det är fokus på distributionen hela vägen fram till anslutningspunkten.

16 En förbättrad tillgång till dricksvatten

Av direktivet framgår det att medlemsstaterna ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att förbättra eller upprätthålla tillgången till dricksvatten för alla, särskilt utsatta och marginaliserade grupper.

Medlemsstater inom EU får lov att göra undantag från dricksvattendirektivet, till exempel för dricksvatten från en enskild vattentäkt som tillhandahåller mindre än 10 kubikmeter per dag i genomsnitt eller försörjer färre än 50 personer, om inte vattnet tillhandahålls som en del av en kommersiell eller offentlig verksamhet.

I Sverige följer kraven på inrättande av allmän vattenanläggning av lagen om allmänna vattentjänster. Medborgare med enskild vattenförsörjning genom egen brunn har i sin tur hela ansvaret för kontroll av kvantitet och kvalitet på sitt dricksvatten, samt att bekosta nödvändiga investeringar och underhåll av sin anläggning. Länsstyrelsen tillstyrker att den riskbaserade metod som föreslås införas ska ta större hänsyn till hur klimatförändringar påverkar vattenresurserna. Utredningens avgränsningar gör dock att det inte ges svar på hur effekterna av klimatförändringarna på de mindre vattenresurser, som i regel är de som används för enskild vattenförsörjning, kan fångas upp och begränsas. I Skåne finns det ett antal geografiska områden där både kvantitet och kvalitet har försämrats de senaste årtiondena. Detta gäller vattenresurser som används för såväl allmän som enskild vattenförsörjning. Det upplevs finnas en ökad efterfrågan i länet på att få tillgång till kommunalt dricksvatten, men i de flesta fall blir det inte utfallet. Det är viktigt att i det nationella arbetet, som syftar till att säkra dricksvatten för alla, inte glömma bort problematiken kring tillgång och kvalitet på enskilt vatten.

Länsstyrelsen Skåne tillstyrker förslaget om att länsstyrelserna, utifrån sitt regionala perspektiv, får uppdraget att bevaka och analysera frågan om att förbättra eller upprätthålla tillgången till dricksvatten och främja användningen av dricksvatten ur kran. Myndigheten ser fram emot att det konkretiseras ytterligare vad som ska återrapporteras till EU, och utifrån vilka av länsstyrelsens ansvarsområden.

18 System för rapportering

Länsstyrelsen Skåne tillstyrker förslaget om att Livsmedelsverket i samråd med SGU ska utreda en ny ordning för insamling och hantering av råvattendata. Länsstyrelsen Skåne är av uppfattningen att det finns ett behov av att samordna de olika rapporteringar som följer av bestämmelserna, så att onödig administration och kostnader uppkommer hos myndigheter och dricksvattenproducenter/-leverantörer. Den information som idag finns tillgänglig via SGU Vattentäktsarkiv är ovärderlig i länsstyrelsernas beredningssekretariats arbete med vattenförvaltningen. Informationen från detta system har bland annat använts som en av grunderna för utpekande av dricksvattenförekomster. Som konstateras i utredningen så är systemet baserat på frivillig inrapportering från dricksvattenproducenter och är inte komplett. Förslaget att förtydliga skyldigheten att genomföra råvattenkontroll är således positivt.

Som konstaterat finns det i det svenska systemet många led mellan dricksvattenproducent och EU, och med det flera källor till olika information relaterat till dricksvattenproduktion. Resultaten från den miljöövervakning som genomförs enligt vattendirektivet ska beaktas i den faroinventering som dricksvattenproducenter ska genomföra, och råvattenkontrollerna är som konstaterat av stor betydelse för vattenförvaltningsarbetet. Vid framtagande av ett system för inrapportering av råvattendata bör det övervägas om det kan vara rationellt och funktionellt att samordna detta med inrapportering av andra dricksvattenrelaterade data som olika aktörer kan ha nytta av. För den avgränsning av tillrinningsområden samt riskanalys som ska genomföras kan det till exempel vara relevant att ta del av uppgifter från verksamhetsutövarnas egenkontroll för vattenverksamhet.

Med hänvisning till att riskbedömning av tillrinningsområden för uttagspunkter för dricksvatten föreslås skrivas in i vattenförvaltningsförordningen så uppfattas det vara avsikten att informationen ska göras tillgänglig i Vatteninformationssystem Sverige, VISS. Det framgår inte om utredningens konsekvensanalys tagit höjd för kostnader för anpassning och utveckling av de tekniska systemen med anledning av detta.

22 Konsekvensutredning

Som det uppfattas så innebär förslaget att extra resurser tillsätts för länsstyrelsernas beredningssekretariats arbete med avgränsning och riskbedömning av tillrinningsområden, för att minskas efter år 2027 då arbetet ska vara genomfört. En sådan beskrivning ger bilden av att situationen skulle vara mer eller mindre statisk efter detta, och att till exempel inga nya tillrinningsområden skulle behöva identifieras eller riskbedömas. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för vattenverksamheter, däribland bortledande ("uttag") av vatten för olika ändamål, till exempel för dricksvattenproduktion. Inom ramen

för åiterrapportering av Vattenmyndigheternas åtgärdsprogram för vatten gör länsstyrelserna årligen en skattning av antalet tillståndspliktiga vattenuttag i länen, och hur det ser ut med tillståndssituationen för dessa. Länsstyrelsen Skånes bild är att äldre kommunala vattentäkter över tid avvecklas till förmån för nya och/eller större vattentäkter, inte sällan på en annan plats och/eller i en annan vattenresurs. I kommande föreskrifter och vägledningen bör det klargöras hur avvecklade och nytillkomna vattentäkter och deras tillrinningsområden ska hanteras, särskilt huruvida detta ska göras kontinuerligt eller enbart utifrån förvaltningscyklernas återkomsttid.

Länsstyrelserna har tillsammans med sitt regleringsbrev för 2022 fått ökade resurser för att bland annat kartlägga tillståndspliktiga vattenuttag och tillståndssituationen för dessa. Detta tillsammans med en obligatorisk skyldighet för dricksvattenproducenter att rapportera in råvattendata ska förhoppningsvis på sikt ge en mer korrekt bild av vilka dricksvattentäkter som är i drift och i behov av riskbedömning.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Ola Melin med vattenhandläggare Helen Thorstensson som föredragande.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till: anders.wannberg@regeringskansliet.se

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.